

Projektion som semantisk domæne

Alexandra Holsting
SDU

Disposition

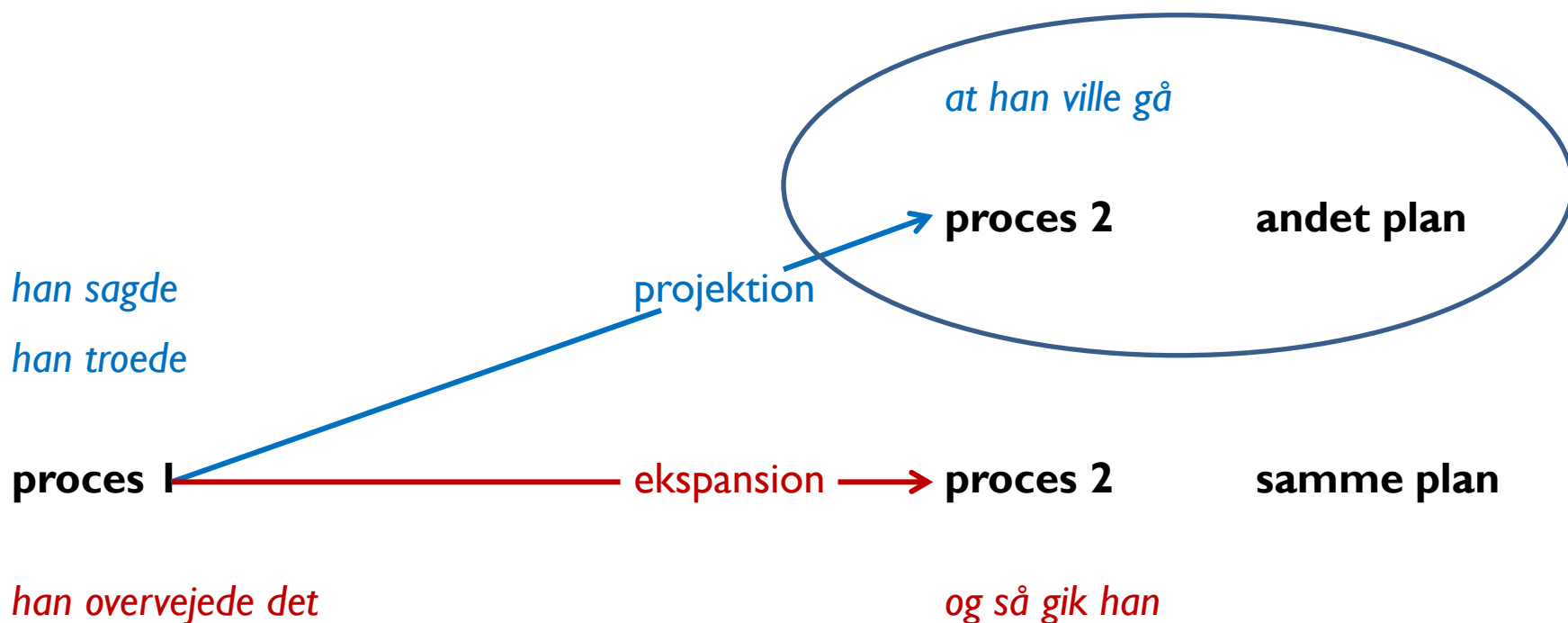
- Projektion – definition
- Projektion som et semantisk domæne
 - Projektionen mellem det ideationelle og det interpersonelle
- Projektionen i de grammatiske strukturer:
 - projektionen i sætningskomplekset
 - projektionen i simplekssætningen
 - projektionen i transitivetsstrukturen
 - projektionen i modusstrukturen
- Multifunktionel projektion
- Afslutning

Projektion - definition

- Projektion som grammatisk kategori; logikosemantisk relation i sætningskomplekset

	Ekspansion	Projektion
Paratakse	Han har læst bogen, for læreren anbefalede den.	Læreren sagde: "Bogen er god".
Hypotakse	Han har læst bogen, fordi læreren anbefalede den.	Læreren sagde, at bogen var god.

Typer af logikosemantik i sætningskomplekser

Andersen & Smedegaard, 2005: 160

Projektion - definition

Projektion som semantisk domæne: det fænomen, at en proces er forskudt til et andet plan.

- Han overvejede det, og så gik han.
- Han sagde, at han ville gå.

Projektion som det markerede valg; ikke-projektion er typisk ikke leksikogrammatisk markeret, projektion er typisk leksikogrammatisk markeret

Dansk:

- a. Peter har været i Frankrig. (leksikogrammatisk umarkeret)
- b. Nogen siger, at Peter har været i Frankrig. (leksikogrammatisk markeret > sætningskompleks)

Engelsk:

- c. Peter has been to France. (leksikogrammatisk umarkeret)
- d. Peter has reportedly been to France. (leksikogrammatisk markeret > Modusadjunkt)

Tysk:

- e. Peter ist in Frankreich gewesen. (leksikogrammatisk umarkeret)
- f. Peter sei in Frankreich gewesen. (leksikogrammatisk markeret > verbets modus (konjunktiv))

Projektion - definition

Projektionens to indhold:

- a. nogen ytrer p
+attribution (+projektor)
ideationel
- b. det er ikke mig, der ytrer p
-attribution (- projektor)
interpersonel

Projektion - definition

Semantisk og grammatisk domæne

- Typisk er der en korrespondance mellem et semantisk domæne og et leksikogrammatisk domæne.

Semantisk domæne: Ytringsfunktioner

→ Leksikogrammatisk domæne: SÆTNINGSMODUS

Peter læser bogen.

Læser Peter bogen?

Læs bogen, Peter!

→ Leksikogrammatisk domæne: TRANSITIVITET

Peter læser bogen.

Peter køber bogen.

Projektion - definition

Projektion som transgrammatisk semantisk domæne

”There are semantic domains that are construed in more than one place in the grammar, by more than one system local to one particular grammatical unit. These semantic domains range over two or more grammatical domains, spanning two or more grammatical units.” (Halliday & Matthiessen 2004: 593)

Ekspansion > Addition

- (1) She went to the market. Her son **also** went to the market.
- (2) She went to the market **and** so did her son.
- (3) She went to the market **with** her son.
- (4) She **and** her son went to the market.

Projektion - definition

Projektion som transgrammatisk semantisk domæne

- (1) The search for passengers ... has been delayed by a storm, **marine police said yesterday.**
(projektionssætningskompleks)
- (2) A 12-year-old boy was in a grave condition, **according to witnesses and authorities.** (simplekssætning med Synsvinkelcirkumstantiale)
- (3) The ferry was **reportedly** carrying about 40 passengers.
(simplekssætning med Modusadjunkt)

Projektion i et typologisk perspektiv

Matthiessen (2004):

- nogle sprog koder projectionen logisk (sætningskompleks)
- nogle sprog koder projectionen eksperientielt (Cirkumstantiale)
- nogle sprog koder projectionen interpersonelt (Modusadjunkt, verbalt affix)

Projektion i et typologisk perspektiv

Multifunktionel projektion logisk + interpersonel

Matthiessen (2004: 654)

Georgisk:

<i>me</i>	<i>vambob,</i>		<i>mivdivar-</i>	<i>metki</i>
I	I.say.it. PRES		I.go-	QUO
projecting clause: 'verbal		→	projected clause: 'quotative'	
"I am saying, 'I am leaving.'"				

Projicerende sætning

quotativpartikel

Projektion i et typologisk perspektiv

Multifunktionel projektion eksperientiel + interpersonel

Yaqui (Aztec-Tanoan)

Matthiessen (2004: 654)

<i>In</i>	<i>Kuna</i>	<i>si</i>	<i>yuk-ne-</i>	<i>tia</i>
my	husband	much	rain-fut-	QUOT
Angle		Manner	Process: 'quotative'	
"According to my husband it is going to rain much"				

Synsvinkelcirkumstantiale

quotativpartikel

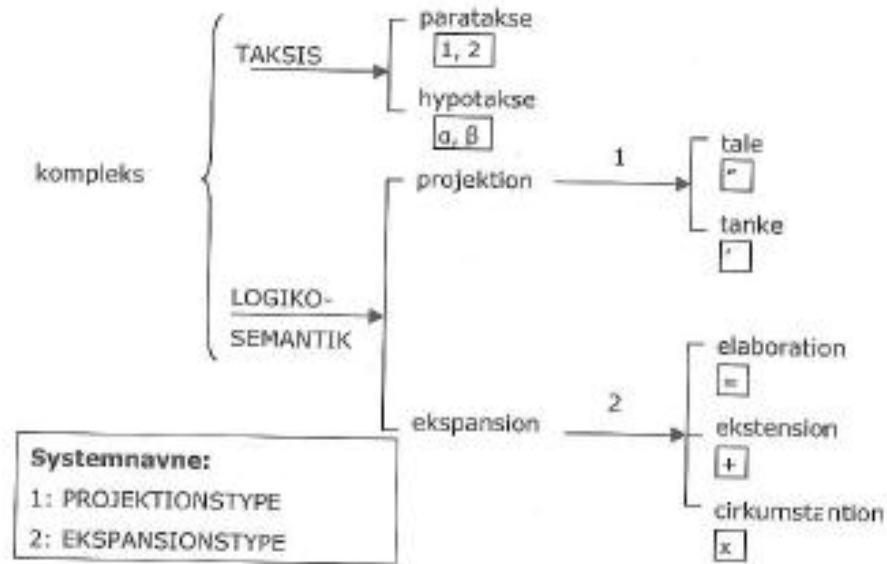
Projektion på tværs af metafunktionerne

+ Attribution

- Attribution

	Engelsk	Dansk	Tysk
logisk manifestation (sætningskompleks)	The President said that he has been to France.	Præsidenten sagde, at han har været i Frankrig.	Der Präsident sagte, dass er in Frankreich gewesen sei.
eksperientiel manifestation (Cirkumstantiale)	According to the President's mother he has been in France.	Ifølge præsidentens mor har han været i Frankrig.	Seiner Mutter zufolge ist er in Frankreich gewesen.
interpersonel manifestation (Modusadjunkt)	Reportedly the President has been in France.	Angivelig har præsidenten været i Frankrig.	Angeblich ist der Präsident in Frankreich gewesen.
interpersonel manifestation (modalverbum)	-	Præsidenten skal have været i Frankrig.	Der Präsident soll in Frankreich gewesen sein.
interpersonel manifestation (verbalt affix)	-	-	Er sei in Frankreich gewesen.

Projektion i sætningskomplekset

Figur 5-3: Netværk for sætningskompleksitet

Andersen & Smedegaard 2005: 162

Projektion i sætningskomplekset

Direkte tale (projiceret tale, paratakse)

- ”Jeg er ikke forarget, og på en måde er det jo en del af en kulturel process, at vi kan tale mere frit og åbent om seksuallivet”, siger Jakob Kvist. (b.dk)

Indirekte tale (projiceret tale, hypotakse)

- Annette Vilhelmsen har forhandlet sin første finanslov på plads, og den nye formand for SF erklærer, at hun er yderst tilfreds med resultatet. (b.dk)
- Den projicerede sætning er ikke i sig selv markeret som projiceret; subjunktionen (*at*) spiller udelukkende en rolle i forhold til taksis:
 - Hun siger, **at** han er sur.
 - Det er ærgerligt, **at** han er sur.

Projektion i sætningskomplekset

TRANSITIVITET:

- verbal/mental proces obligatorisk
- projektor fakultativ
 - **Det siges**, at præsidenten er i Frankrig. (uden projektor)
 - **Overalt bliver det fortalt**, at verden skal gå under i året 2012. (www.creating7.com) (uden projektor)
 - **Man siger**, at man på fjernsyn bliver 20 procent bredere og højere end i virkeligheden. (eb.dk) (uspecificeret projektor)
- Modtagerparticipat:
 - **Eastwood[...] fortalte forsamlingen på omkring 325 personer**, at det især er Romneys skattepolitik, han er tiltrukket af. (dr.dk)
- Cirkumstantialer:
 - **I august fortalte Danmarks nye kirkeminister Manu Sareen (R)**, at han ville melde sig ud af folkekirken. (dr.dk)

Projektion i sætningskomplekset

MODUS:

- Ytringsfunktionelt potentiale:
 - »Sagde Gud virkelig, at I ikke må spise nogen af frugterne i haven?« (1. Mosebog) (**projicerende sætning: interrogativ**)
- Temporal forankring:
 - **Skatteminister Troels Lund Poulsen fortæller**, at han har betalt skat af de to ure. (bt.dk) (**præsens**)
 - **Troels Lund Poulsen fortalte**, at han i august 2010 var inde på departementschef Peter Lofts kontor et par minutter. (jp.dk) (**præteritum**)
- Modal manipulation:
 - **Darwin selv sagde ikke** at vi nedstammede fra aberne. (kristendom.dk) (**Modusadjunkt**)
 - **Din ven sagde sikkert** at den var god fordi han ikke ville såre dig!!! (dindebat.dk) (**Modusadjunkt**)

Projektion i simplekssætningen – Cirkumstantiale > Synsvinkel

- Præpositionalfrase med *ifølge* eller *efter*:
 - **Ifølge Romney** havde Barack Obama lovet alt mellem himmel og jord. (dr.dk)
 - **Inde i varmen ventede grev Michael Ahlefeldt-Laurvig og grevinde Camillas halvandet år gamle datter, Iselin, som efter forældrenes udsagn** glædede sig til at lege med den lille prins. (billedbladet.dk)
- Styrelsen kan være proces, projektor eller proces med projektor som underled:
 - **Ifølge udsagn** beordres officerer til at skyde på ubevæbnede demonstranter. (avisen.dk)
 - **Ifølge statsministerens udsagn** kan man kigge i regeringsgrundlaget. (ft.dk)

Projektion i simplekssætningen – Cirkumstantiale > Synsvinkel

- Cirkumstantialer kan medtages som underled:
 - Sådan forbliver det også umiddelbart fremadrettet ifølge udsagn fra klima- og energiminister Martin Lidegaard i **DRI's Pengemagasin den 2. maj 2012**. (energimidt.dk)
- Modal manipulation?:
 - Ifølge statsministerens formodede udsagn...
- Ingen mulighed for ytringsfunktionel variation.

Projektion i simplekssætningen – Cirkumstantiale > Synsvinkel

- Principielt attribution, men projektor kan udelades:
 - [Rapporten] indeholder nemlig **efter sigende** meget dystre fremtidsudsigter for dansk økonomi næste år.
(bt.dk)
 - Pop-superstjernen Madonna var **ifølge forlydender** rasende over, at en kamerahold havde sneget sig ind på hendes hotelsuite under hendes ophold i Cannes.
(webavisen.dk)

logisk og eksperientiel projektion

- attribution
 - nogen ytrer p
- Forskellen bunder i +/- (interpersonelt) sætningspotentialer

De interpersonelle ressourcer

- Modusadjunkt (engelsk, dansk, tysk)
- Modal finit Operator (dansk, tysk)
- Modusbøjning af verbet (tysk)

Projektion i simplekssætningen – Modusadjunkt

- Modusadjunkt: *angivelig(t)*
 - Jennifer Aniston *har angivelig* inviteret Brad Pitts mor med til sit bryllup. (senest.dk)
 - nogen hævder, at Jennifer Aniston har inviteret Brad Pitts mor med til sit bryllup.
- Modusadjunkter uden projektionsbetydning (*muligvis, måske, formodentlig...*):
 - *Han er muligvis* den Johannes, der modtager åbenbaringerne, da han sidder i fangeskab på øen Patmos. (jesusnet.dk)
 - det er muligt at... / jeg tror at... /# nogen hævder at...

Projektion i simplekssætningen – modal Operator

- Modalverbum: *skulle*
- Modalverberne kan anvendes deontisk og epistemisk:
 - **Der bør rulle hoveder i forsvaret.** (eb.dk) (deontisk – modulation)
 - **Der bør snart blive et trænersæde ledigt i Gøteborg.** (sport.dk) (epistemisk – modalisation)
 - → det er sandsynligt, at...
- Modalverberne (bortset fra *skulle*) i epistemisk brug udtrykker ren modalisation.

Projektion i simplekssætningen – modal operator

Epistemisk brug af *skulle*:

- ”Den talende placerer ansvaret for udsagnets sandhedsværdi hos en anden og holder dermed sig selv uden for hæftelsen” (Hansen & Heltoft, 2011: 772)
- ”Afsenderen lader sandhedsforpligtelsen på udsagnet overgå til en anden: typisk er der tale om referat med forbehold” (ibid: 794)
 - Den russiske mangedmillionær Roman Abramovich, der for nylig købte den engelske fodboldklub Chelsea, **skal** være interesseret i at investere i det fattige Minardi-team. (bt.dk)
 - nogen siger, at Abramovich er interesseret i at investere i det fattige Minardi-team.

De interpersonelle ressourcer

- - attribution; forskydning af det modale ansvar for processen til en kilde uden for afsender selv.
 - det er ikke mig der ytrer p
- Rummer ikke mulighed for en benævnelse af proces eller projektor.

Multifunktional realisering

Kombination af flere ressourcer:

- **Journalisten skriver, at ministeren angiveligt var i Bruxelles.**
(projektionssætningskompleks + Modusadjunkt)
→ Journalisten skriver, at nogen siger, at ministeren var i Bruxelles.
- **Der Journalist schrieb, dass der Minister in Brüssel war.**
(Projektionssætningskompleks)
- **Der Minister sei in Brüssel.** (Verbets modus: konjunktiv)
- **Der Journalist schrieb, dass der Minister in Brüssel sei.**
(projektionssætningskompleks + konjunktiv)
*→ Der Journalist schrieb, dass jemand sagte, dass der Minister in Brüssel war.

Kombinationer

Synsvinkelcirkumstantiale + modalverbum:

- De brændte borgen og kirken og plyndrede byen, og **ifølge Snorre skal** de have røvet et relikvieskrin med en splint af Kristi kors, givet til kirken af kong Sigurd Jorsalfarer. (wikipedia.dk)
 - Snorre fortæller, at nogen sagde, at de har røvet et relikvieskrin.
 - Snorre fortæller, at de har røvet et relikvieskrin.

Modusadjunkt + modalverbum:

- **Værdien af Harry Winstons retail-del skulle angiveligt** være på 776 mio. dollars. (fashionforum.dk)
 - Det hævdes, at værdien er på 776 mio. dollars.
 - #→ Det hævdes, at det siges, at værdien er på 776 mio. dollars.

Afslutning

- Forskellige ressourcer er designet til at indebære +/- attribution
- Forskellige ressourcer har +/- (interpersonelt) sætningspotentiale
- Systemet kan udvides ved at de strukturelle muligheder *ikke* udnyttes